

SEAS
INITIATIVE
INSIGHT

ALERT

1

2020

Monika M. Brzezińska

INICJATYWA TRÓJMORZA
W NIEMIECKIEJ
PERCEPCJI POLITYKI
I STRATEGII
BUDOWANIA WPŁYWÓW

Monika M. Brzezińska

Inicjatywa Trójmorza
w niemieckiej
percepcji polityki
i strategii
budowania wpływu

Wydawnictwo

Collegium Interethnicum

Warszawa 2020

Seria wydawnicza ALERT, cz. 1/2020

© Copyright Fundacja Collegium Interethnicum

Autor opracowania

Monika M. Brzezińska

Projekt okładki i opracowanie graficzne

ARtografia

Fotografia: Kellie Churchman (Pexels)

Wydawca

Wydawnictwo **Collegium Interethnicum**

ul. Sokratesa 9/172

01-909 Warszawa

Strona www: interethnicum.pl

Adres e-mail: collegium@interethnicum.pl

Projekt 3 Seas Initiative Instight jest realizowany przez Fundację Collegium Interethnicum.

Zadanie jest w całości finansowane ze środków uzyskanych od Narodowego Instytutu Wolności w ramach Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030 PROO.

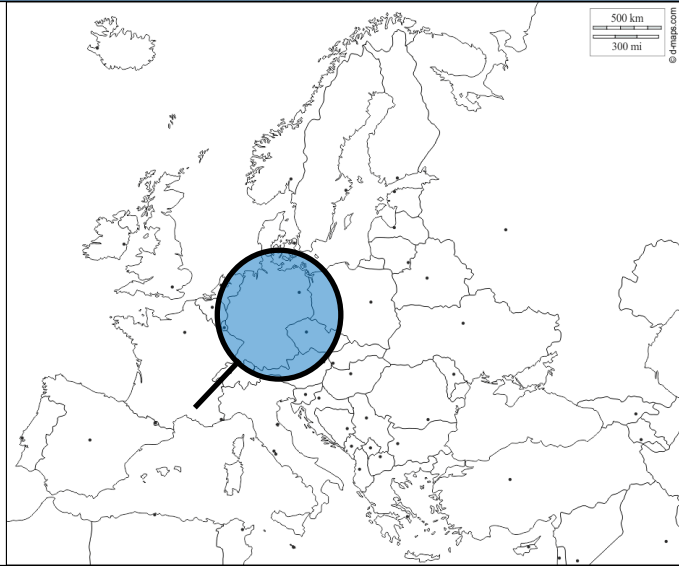
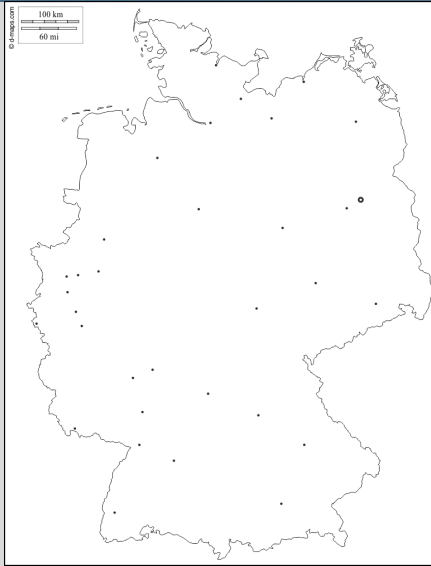

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Spis treści

1. Podstawowe informacje o państwie	4
2. Tezy	5
3. Analiza	6
A. Stosunek głównych sił politycznych i biznesowych w RFN do 3SI	6
B. Informacje na temat 3SI w RFN	7
C. Przyczyny i powody niemieckiego zainteresowania 3SI	8
D. Ocena funkcjonowania 3SI z perspektywy interesów RFN	9
E. Przypisywana sobie lub oczekiwana rola RFN wobec projektu 3SI	10
F. Postrzeganie przez RFN państw-uczestników 3SI	11
G. Postrzeganie RFN przez państwa członkowskie 3SI	12
4. Wnioski i rekomendacje	13
5. Bibliografia	15
6. O Wydawcy i o Autorze	17

1.

PODSTAWOWE INFORMACJE O PAŃSTWIE

Demografia: 83,17 mln ludzi (dane za 2019)

Powierzchnia: 357 386 km²

Mniejszości narodowe i etniczne: mniejszość duńska 50 tys., serbołużycka 60 tys., fryzyjska grupa etniczna 50-60 tys., Romowie i Sinti: 30 tys., Polacy: 863 tys. (2019 bez statusu mniejszości narodowej)

Wyznania: rzymsko-katolickie: 23,3 mln, ewangelickie: 20,7 mln, muzułmanie: 4,25 mln

PKB: 3,449 mld euro (2019)

Dług publiczny (% PKB): 67,4 (2020)

Export: 1328,15 mld euro

Import: 1104,14 mld euro

Najwięksi inwestorzy zagraniczni: USA, Francja, Chiny (2019)

Wysokość rocznych inwestycji w sieć gazową: 1,4 mld euro (2019)

Stopień uzależnienia od rosyjskiego gazu: zasoby własne: 7%, Rosja *Gazprom*: 40%, Holandia *Gasunie*: 29%, Norwegia *Statoil*: 21%, pozostałe: 3% (2016)

Infrastruktura transportowa: 13 000 km autostrad (2019)

Pozycja w rankingu światowych potęg gospodarczych: 4 (2020)

2.

TEZY

1. RFN modyfikuje swoje podejście do 3SI w kontekście działań pozostałych potęg, w tym głównie USA, Chin oraz UE.
2. Na dzień dzisiejszy widoczny jest brak debaty i zaangażowania politycznego (np. ze strony Urzędu Kanclerskiego) i eksperckiego (w postaci opiniotwórczych *think tanków*) odnośnie Inicjatywy Trójmorza, a pojawiające się informacje i prowadzona przez media narracja mają charakter bardzo ogólnikowy i często odnoszący się do historycznej (i w swych założeniach innej) koncepcji Międzymorza.
3. **Największe obawy RFN co do 3SI budzi możliwość powstania wewnątrz UE oddzielnego podmiotu** (aktora politycznego), odrywającego Europę Środkową od Europy Zachodniej, co decydująco ograniczyłoby obszar niemieckich wpływów i negatywnie odbiło się na jej potędze.
4. RFN traktuje Europę Środkową jako swój **obszar wpływów**, coraz wyraźniej dając do zrozumienia, iż widzi się w roli „łącznika” między nią a Europą Zachodnią
5. RFN w swych działaniach podąża **bardziej za wpływami ekonomicznymi niż politycznymi**.

3.

ANALIZA

A. Stosunek głównych sił politycznych i biznesowych w RFN do 3SI

Powołanie do życia przez prezydentów Chorwacji - Kolindę Grabar-Kitarović oraz Polski - Andrzeja Dudę, w 2016 Inicjatywy Trójmorza, skupiającej państwa obszarów mórz Bałtyckiego, Adriatyckiego i Czarnego, zostało przez Republikę Federalną Niemiec (RFN) w początkowej fazie realizacji projektu zignorowane i całkowicie pominięte. Ówczesny minister spraw zagranicznych Niemiec, Frank-Walter Steinmeier, nie odniósł się do niej w ogóle, zaś jego następca, Sigmar Gabriel, odmówił udziału w drugim szczycie 3SI (*Three See Initiative*) w Warszawie w lipcu 2017. Cisza wokół tematu Trójmorza zauważalna była również ze strony Urzędu Kanclerskiego. Na próżno by szukać jakichkolwiek wypowiedzi Angeli Merkel na ten temat. Milczały również opozycja, sfera biznesu i niemieckie media.

Na transformację retoryki politycznej RFN, decydujący wpływ wywarły trzy czynniki. Pierwszy z nich to wizyta Donalda Trumpa w Polsce w 2017, a zwłaszcza jego słowa: „Uczestniczyliśmy właśnie wraz z Prezydentem Dudą w niezwykle udanym spotkaniu z przywódcami państw Trójmorza. Pragnę powiedzieć mieszkańcom tego wspaniałego regionu: Ameryka dąży do poszerzenia współpracy z Wami. Będziemy chętnie pogłębiać partnerstwo i wymianę handlową z Waszymi rozwijającymi się gospodarkami (...)”. Wypowiedź amerykańskiego prezydenta podniosła rangę 3SI, pokazując zaangażowanie i zainteresowanie Waszyngtonu Polską, jako strategicznym partnerem z jednej strony, z drugiej zaś rejonem Europy Środkowej, jako obiecującym gospodarczo rynkiem. Odbiła się też szerokiemu echem w światowej prasie, nie umykając niemieckiej opinii publicznej. „Przebudzony” Berlin, niedo-

wierzący do tej pory w siłę kształtującej się tuż obok inicjatywy, zaniepokoił się wzmożoną aktywnością USA, zwracając uwagę na możliwe zmiany w rozkładzie sił w Europie, oraz coraz bardziej aktywną inwestycyjnie obecnością Chin i w mniejszym stopniu Rosji.

Drugim z czynników mających wpływ na reorientację niemieckiego podejścia do 3SI, stało się **włączenie UE do współpracy z państwami Inicjatywy**. Wyrazem tego był udział przedstawiciela Komisji Europejskiej (KE) Jean-Clude'a Junkera na szczycie państw Trójmorza w Bukareszcie w 2018 r. **Fakt ten też ostatecznie przekonał Berlin, iż celem Inicjatywy Trójmorza nie jest podział Europy, ale chęć wzmocnienia jej wschodniej części.**

Efektom końcowym, mającym **diametralny wpływ na podejście RFN do 3SI stały się wybory parlamentarne we wrześniu 2017**. Wraz ze zmianą rządu federalnego zarówno retoryka jak i działania strony niemieckiej w zakresie Inicjatywy Trójmorza zaczęły nabierać wyrazu. Dały się też wówczas słyszeć pierwsze głosy, iż państwa Inicjatywy Trójmorza „ (...) nie są peryferiami Europy! Odgrywają kluczową rolę w toku pilnie potrzebnej nowej polityki wschodniej UE (...)”, do czego nawoływał m.in. socjaldemokrata Dietmar Nietan (SPD). W tym samym duchu zabierał głos również nowy minister spraw zagranicznych RFN Heiko Mass (niem. *Sozialdemokratische Partei Deutschlands, SPD*), przyznając podczas szczytu 3SI w Bukareszcie w 2018, iż Inicjatywa Trójmorza w początkowej fazie swojego rozwoju nie była przekonująca, gdyż Berlin postrzegał ją „jako nowy, zamknięty klub”. W podsumowaniu **zaś szef niemieckiej dyplomacji, podkreślił, iż RFN, jako państwo nadbałtyckie, stanowi naturalną część regionu, a sam projekt stanowi „wyraz dalekowzrocznej polityki zagranicznej” ze strony Europy Środkowej.**

Warto również zauważyć, iż **w całej dyskusji politycznej dotyczącej 3SI ani razu nie zajęła stanowiska Angela Merkel**. Wynika to po części ze specyfiki systemu federalnego Niemiec i z faktu podziału zadań w obrębie niemieckiego rządu, w tym również strategii działań RFN w Europie. Kanclerz bowiem bardziej i aktywniej angażuje się na płaszczyźnie europejskiej, zostawiając budowanie wpływów w regionie (przynajmniej na tym etapie) w rękach swojego koalicyjnego ministra.

B. Informacje na temat 3SI w RFN

Do roku 2018 r. kwestie związane z 3SI nie były podejmowane przez żaden z ośrodków eksperckich w Niemczech i trudno znaleźć jakiegokolwiek wzmianki na ten temat. Obecnie dostępne w wersji niemieckojęzycznej raporty to najczęściej materiały tłumaczone z języka polskiego. Podobnie rzecz się ma ze środkami masowego przekazu. Jeżeli pojawiają się artykuły dotyczące Inicjatywy Trójmorza, zazwyczaj mają one charakter krótkich, bardzo podstawowych i ogólnych informacji, nie stanowiących jednak bardziej pogłębionej analizy.

Jako jedne z pierwszych koncepcją 3SI zajęły się natomiast tematycznie ukierunkowane czasopisma branżowe (np. *Handelsblatt*, *Deutsches Verkehrs-Zeitung*, *German Trade Invest - GTI*, firma kurierska *DHL*) oraz te odnoszące się do wspólnego, polsko-niemieckiego dialogu (*Dialog Forum. Perspektive aus der Mitte Europas*), by w dalszej kolejności zaangażować już te bardziej ogólnodostępne media (*Deutsche Welle - DW*, *Mittel Deutscher Rundfunk - MDR*, *Deutschlandfunk*, *Der Tagesspiegel*). Artykuły o 3SI znaleźć można również w publikacjach *Bundeszentrale für Politische Bildung*, niemieckiej rządowej centrali, mającej na celu kształtowanie i edukowanie postaw proobywatelskich.

Wśród dostępnych materiałów poruszających tematykę Trójmorza, zauważyć można tendencję do bardzo deskryptywnego przedstawiania faktów, nawiązywanie do historycznie wcześniejszych koncepcji Międzymorza, co generuje, zwłaszcza w tym ostatnim przypadku, dodatkowy chaos pojęciowy. Inicjatywa Trójmorza funkcjonuje bowiem w przestrzeni medialnej zarówno jako *Drei-Meeren-Initiative*, *Trimarium*, czy też jako tzw. *Intermarium*, co niekoniecznie dobrze Niemcom się kojarzy, przypominając im bowiem o historycznych dążeniach Polski do niezależnienia się od potężniejszych sąsiadów i odgrywania bardziej autonomicznej i przywódczej roli w regionie.

C. Przyczyny i powody niemieckiego zainteresowania 3SI

Analizując stosunek rządu niemieckiego do rodzącej się siły 3SI, należy pamiętać, iż patrzy on nie tylko ze swojej perspektywy (Berlina), ale i Brukseli, gdyż RFN występuje „(...) *de facto* jako Unia Europejska (...)”. Wynika to z jego wieloletniej strategii prowadzenia polityki zagranicznej, o czym mówili wprawdzie Konrad Adenauer, potem Helmut Kohl: „Zjednoczenie Niemiec i Europy to dwie strony tego samego medalu”, czy też aktualnie Angela Merkel: „Tylko ci, którzy rozumieją, że interesy narodowe należy zawsze rozpatrywać w powiązaniu ze wspólnym interesem europejskim, są w stanie sprostać globalnym wyzwaniom 21. wieku”. **W wymiarze politycznym zatem rząd federalny Inicjatywę Trójmorza odbierał początkowo jako konkurencyjną koncepcję zarówno wobec swojej działalności, jak i UE.** Ponieważ prowadzona przez RFN polityka, silnie ukierunkowana była na pełną integrację ze Wspólnotami Europejskimi oraz na łączenie interesów narodowych z tzw. „dobrem wspólnym”, **uderzenie w spójność UE poprzez tworzenie w jej obrębie nowych inicjatyw i struktur, interpretowano jako swoistą „dywersję” i początek wewnętrznego rozłamu.**

Aktywność ta postrzegana była także jako element ograniczania jednego z filarów niemieckiej potęgi (w tym wpływów gospodarczych), stanowiącej synergię polityki wewnętrznej

Niemiec z polityką zagraniczną. **Dopiero uzyskanie akceptacji Inicjatywy Trójmorza przez instytucje UE** (udział w szczycie w Bukareszcie Jean-Clude Junker'a), oraz finansowe włączenie się KE (w tym w ramach Funduszu Spójności: 35,6 mld euro instrumentu „łącząc Europę” CEF: 13,5 mld euro, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego EFPR: 28 mld euro, czy Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych EFSI: 2,9 mld euro) w działania 3SI, złagodziły i uspokoiły obawy Berlina co do nowego, konkurencyjnego projektu w Europie.

Zainteresowanie RFN Inicjatywą Trójmorza wpisuje się również w jej strategię wzmocnienia swojej pozycji w regionie i nie ustępowania przestrzeni innym mocarstwom, w tym **głównie USA** oraz Chinom. Berlin zdaje sobie bowiem sprawę, iż rywalizacji z USA na razie jeszcze nie jest w stanie sprostać, zajmując 5 pozycję wobec 1 miejsca USA w rankingu potęg światowych, ale **obszar Europy Środkowej uważa za swoje terytorium wpływów**. Należy bowiem mieć na uwadze, iż **państwa Europy Środkowej są dla niej ważniejszymi partnerami handlowymi niż USA i Chiny, a inwestycje niemieckie w tym regionie pozostają zdecydowanie wyższe niż w Europie Zachodniej**. Jest to więc swoiste „być albo nie być” dla niemieckiej potęgi. Nie dziwi zatem fakt zainteresowania RFN projektem gospodarczo obiecującym. Nadto kraje regionu stają się coraz bardziej atrakcyjne, wykazując się aktualnie wyższym niż rynki wschodzące wzrostem gospodarczym i większą niż one stabilnością instytucjonalną. Są doskonałą, a zarazem bezpieczną politycznie i ekonomicznie, przestrzenią dla inwestycji budowania wpływów.

D. Ocena funkcjonowania 3SI z perspektywy interesów RFN

Biorąc pod uwagę strategię działań politycznych RFN, kładącą nacisk na zdobywanie nowych, atrakcyjnych obszarów wpływów politycznych i gospodarczych (*Einflußraum* jako uwspółcześiona forma *Lebensraum*), działalność Inicjatywy Trójmorza jest dla Niemców obszarem utrwalania i poszerzania swojej obecności w regionie. Berlinowi nie zależy jednak aż tak bardzo na oddziaływaniu politycznym (choć o nim nie zapomina), traktuje je jednak wyłącznie jako element rozwoju wpływów gospodarczych. **Stara się więc pozostawać poprawnym politycznie (nie generować konfliktów) i nie ingerować zbyt silnie w wewnętrzne kwestie innych państw**, ustępować i poszukiwać kompromisów, stosując raczej miękkie metody oddziaływania, gdyż te są dla niego priorytetowe. **Siłę i perswazję polityczną pozostawia w instrumentarium Unii Europejskiej**, której twarzą jest szefowa Komisji Europejskiej Ursula von der Leyen.

Jeśli chodzi o współpracę gospodarczą, to 3SI stanowi dla RFN 19,8% (dane za 2018) jej rynku wymiany handlowej, gdzie niemieccy przedsiębiorcy mają ulokowanych wiele ze swoich fabryk, zwłaszcza z branży motoryzacyjnej. Nadto Polska jest też dla Niemiec jednym z głównych partnerów gospodarczych, zajmującym ósmą co do wielkości pozycję pod względem eksportu (który w 2018 wygenerował 63 miliardy euro) i szóstą jeśli chodzi o import (55 miliardów euro). W całym 2019 roku dwustronna wymiana handlowa między obydwooma krajami wyniosła z kolei 123,6 miliardy euro i nieustannie wykazuje tendencję wzrostową. Co istotne **niemieckie inwestycje lokują się najczęściej w Polsce, Czechach, Słowacji, Węgrzech i Rumunii, tworząc tam „klaster środkowoeuropejskiego łańcucha dostaw”** dla branży samochodowej, produkującej m.in. komponenty i gotowe modele aut (MFW 2013). Dla przykładu tylko na terytorium Polski niemiecki udział w rynku produkcji części samochodowych, silników spalinowych stanowi 15,2%, maszyn 14,4%, produktów chemicznych 12,1% oraz podzespołów metalowych 9,5%. Trzeba też mieć na uwadze, że trudno jest adekwatnie opisać zaangażowanie RFN może zatem wiele zyskać dzięki konkretnym działaniom 3SI. Dla przykładu sama budowa połączeń transportowych północ-południe, może się okazać korzystna dla niemieckiego biznesu, gdyż państwa Trójmorza są jej strategicznym partnerem. Także Grupa Wyszehradzka generuje większy wolumen wymiany handlowej (293,1 mld euro w 2018 r.) niż Chiny (199,3 mld euro), USA (177,8 mld euro) czy Francja (170,5 mld euro).

E. Przypisywana sobie lub oczekiwana rola RFN wobec projektu 3SI

RFN posiada obecnie status partnera zewnętrznego Inicjatywy Trójmorza, choć bardzo chętnie widziałaby się w roli jej członka. Propozycja akcesu Niemiec w struktury 3SI padła już z ust ministra spraw zagranicznych Heiko Maasa w 2018, niemniej, mimo uzyskanego aktywnego poparcia ze strony rumuńskiego prezydenta Klausa Iohanisa, widoczny jest brak reakcji rządu polskiego. Decyzja ta wymaga bowiem jednomyślności, a tej jak dotąd nie ma. Niemniej rząd federalny stara się być obecny na szczytach 3SI pokazując swoje zainteresowanie i zaangażowanie w sprawę. **Na spotkaniu w Lublanie w 2019 strona niemiecka reprezentowana była w silnym składzie zarówno członków Ministerstwa Spraw Zagranicznych, jak i prezydenta RFN,** co znacząco podniosło rangę delegacji. W obradach uczestniczył również przedstawiciel Komisji Europejskiej (KE) Jean-Clude Juncker, co biorąc pod uwagę harmonię i spójność działań politycznych obu podmiotów, dodatkowo wzmacniało pozycję Berlina w Słowenii.

Nadto chęć nawiązania bliższej współpracy z Partnerstwem Wschodnim i państwami Bałkanów Zachodnich, styka się bardzo mocno z polityczną wizją niemieckiej roli w tej części

Europy. Wskazuje też na optykę niemieckiej *Ostpolitik*, realizowanej w ramach UE. „Musi [to] być polityka ogólnoeuropejska, a nie niemiecka *Ostpolitik*. Nie wolno (...) koncentrować się na Rosji, ale trzeba mieć na oku cały obszar na wschód od Niemiec” - donosił z kolei *Tagesspiegel*. Mówiąc bowiem o zainteresowaniu Berlina 3SI, należy mieć na uwadze fakt, iż **RFN wprost określa Inicjatywę jako „DNA Unii Europejskiej”, postrzegając siebie jako budowniczego mostów w tym rejonie**. Stwierdzenia te niejednokrotnie zresztą już padały na forum niemieckiego Bundestagu: „rząd federalny chce budować mosty między Wschodem i Zachodem w duchu jedności europejskiej”, chce też odgrywać aktywną rolę, bardziej angażując się w dyskusje sąsiadów z Europy Środkowej.

F. Postrzeganie przez RFN państw-uczestników 3SI

Postrzeganie państw-uczestników 3SI przez rząd federalny wynika głównie z perspektywy jego interesów ekonomicznych, choć z pewnością ma też swoje odniesienie polityczne. O znaczącej, w kontekście Inicjatywy Trójmorza, roli Rumunii mówił niemiecki minister spraw zagranicznych Heiko Maas, określając ją „centralnym filarem” południowo-wschodniej Europy: „ (...) potrzebujemy zjednoczonej, silnej Rumunii jako partnera w Europie i na świecie (...)”. Niemieckie inwestycje w Rumunii mają charakter strategiczny gospodarczo. Koncentrują się głównie wokół takich obszarów jak infrastruktura, energetyka, technologia i edukacja, a niemieckie przedsiębiorstwa są jednocześnie największym pracodawcą w tym kraju. Być może dlatego też właśnie szef federalnego MSZ tak chętnie wypowiada się o Rumunii jako liderze 3SI, kraju spokojnym i mniej „konfliktowym” niż Polska.

Stosunek Berlina do Warszawy w kontekście Inicjatywy Trójmorza pozostaje zdecydowanie bardziej ostrożny, co podyktowane jest głównie obawami RFN co do ewentualnego przywództwa Polski w rejonie Europy Środkowej.

Polska jest także nie tylko inicjatorem Inicjatywy Trójmorza, krajem o najszybszym wzroście gospodarczym wśród państw regionu, ale też dość kłopotliwym, asertywnym i ostatnio postrzeganym jako rozbijającym europejską jedność, partnerem. Rząd federalny zatem bacznie obserwuje działania polskich władz, jednocześnie od dłuższego już czasu starając się samodzielnie zastąpić Polskę w jej roli łącznika między Wschodem a Zachodem Europy (widać to było już podczas konfliktu na Ukrainie).

G. Postrzeganie RFN przez państwa członkowskie 3SI

Ewentualne członkostwo RFN w Inicjatywie Trójmorza budzi wiele kontrowersji i obaw. Brak jest bowiem jednomyślności co do jej miejsca wśród państw 3SI: jedni je popierają, inni się sprzeciwiają, a jeszcze inni nie wyrażają swojego stanowiska. **Pozycja RFN zatem ogranicza się aktualnie do tego samego statusu co UE i USA, a zatem partnera zewnętrznego.** Trzeba jednak mieć na uwadze, iż Niemcy to niewątpliwie znaczący gracz i aktor, głównie w kontekście powiązań gospodarczych, w relacjach ze wszystkimi państwami 3SI. Wszystkie one też czerpią korzyści ze współpracy z niemiecką sferą biznesu, tym bardziej więc widoczny jest brak konsensu wewnątrz 3SI. O ile Rumunia i Chorwacja (byłyby w stanie zaakceptować pełne uczestnictwo Niemiec w projekcie, brak jest oficjalnego stanowiska pozostałych państw, przy ewidentnym milczeniu, czy wręcz ignorowaniu zapytania, przez polską stronę.

Główne obawy, jakie rodzą się ze strony państw 3SI w związku z ewentualnym członkostwem RFN w jej strukturach, to niepokój odnośnie prób „germanizowania” kolejnej europejskiej inicjatywy, co już zarzuca się Niemcom w kontekście polityki przywództwa w UE. Nadto włączenie Niemiec do wspólnych działań zaostrzyć może i tak złożone już stosunki z Rosją. Ta bowiem może postrzegać taki układ jako nowy blok polityczny z silnym zapleczem (w postaci mocarstwowych Niemiec) skierowany przeciwko niej. Nadto obecność RFN w działaniach 3SI znacząco wpłynęła by na środkowoeuropejski charakter projektu, w tym żywotne interesy państw członkowskich 3SI (ale i system wartości przekładający się na politykę), które niekoniecznie pozostają spójne z niemiecką optyką, o czym świadczą chociażby zawirowania wokół polityki migracyjnej, czy ostatnio kwestii dotyczących praworządności i budżetu UE.

4.

WNIOSKI I REKOMENDACJE

Jeśli zamierzeniem Inicjatywy Trójmorza jest podjęcie działań mających na celu zniwelowanie luk infrastrukturalnych na płaszczyźnie energetyki, transportu i komunikacji cyfrowej w obrębie Europy oraz nadanie dynamiki tym obszarom, to obecność RFN wydaje się zbędna. Włączenie Berlina do ośrodka decyzyjnego 3SI, **oznaczałoby bowiem przyznanie się do braku samodzielności, oficjalnej zgody na uznanie obszaru Europy Środkowej za teren wpływów niemieckich** i przyzwolenie na jego aktywną *soft power*, z założeniem, że prawdopodobnie będzie ona dominowała (tak jak ma to miejsce w UE) również i tutaj. Nie umyka bowiem uwadze obecność przedstawicieli UE (jako przyczółku działań niemieckich w Europie) na poszczególnych szczytach 3SI. Co więcej wskazuje ona na pełną zgodność zarówno co do koncepcji jak i działań obu aktorów. Wiele bowiem projektów inwestycyjnych Inicjatywy Trójmorza finansowanych będzie właśnie ze środków budżetu unijnego.

Prognozując działania czy nakreślając **możliwe scenariusze zachowań Berlina na międzynarodowej arenie, należy zawsze mieć na uwadze cele ekonomiczne**. To z nimi łączą się wszelkie decyzje polityczne, wynikające, **wbrew temu o czym mówi kanclerz Angela Merkel, z dbałości o niemieckie zyski, a nie o dobro wspólne**. Interes RFN leży bowiem tam, gdzie znajdują się pieniądze i atrakcyjny dla nich rynek.

Zatem głównym pytaniem, na które należałoby sobie odpowiedzieć, jest kwestia czy 3SI dąży do dublowania rozwiązań UE (i dominacji w niej Berlina), czy do usamodzielnienia się

części Europy spod niemieckiej kurateli? Praktyka pokazuje, iż ani zbytne zbliżenie się ani oddalenie ośrodków decyzyjnych nie stanowi optymalnego rozwiązania. Grozić bowiem może albo germanizacją 3SI, albo też spadkiem zainteresowania i powolnym wygaszaniem projektu.

Jeśli RFN nie zechce zostać w tyle działań amerykańskich na kontynencie, będzie starała się, podobnie jak i one aktywnie w nich uczestniczyć. Na razie jednak, ich pozycja choć może odbiegająca od tej, której by zgodnie z politycznymi deklaracjami oczekiwali, nie jest najgorsza. **Posiadają swoich przedstawicieli w postaci Austrii, która stosuje tę samą narrację polityczną co Berlin, widząc siebie w roli łącznika między Europą Zachodnią a Wschodnią** (co potwierdził prezydent Alexander Van der Bellen) z jednej strony, z drugiej zaś jako promotora kluczowej roli UE w Inicjatywie Trójmorza. Głos RFN zatem, choć pośredni, pozostaje obecny na szczytach, **co daje Niemcom możliwość oddziaływania przez trzy „kanały”: Berlin, Brukselę i Wiedeń.**

Najbardziej optymalnym rozwiązaniem wydaje się zatem zaoferowanie Berlinowi tego co dla niego najcenniejsze (wpływów gospodarczych), ale przede wszystkim na zasadach i warunkach odpowiadających i zgodnych z wizją oraz koncepcją liderów Inicjatywy Trójmorza. Nie wydaje się korzystne całkowite izolowanie RFN, gdyż jej wpływy są zbyt duże, ani też ich zbyt bliskie włączenie, gdyż wówczas 3SI straci swój pierwotny charakter. **Być może należałoby stworzyć ekskluzywną grupę partnerów, którzy z ograniczonym głosem, mogli by również współuczestniczyć w 3SI wnosząc zarówno swój wkład, jak i czerpiąc z niego profity.** Byłoby to zresztą zgodne z tak bardzo bliskim Niemcom hasłem: „zjednoczeni w różnorodności”.

5. Bibliografia

- Balcer A., *Deutsche Anteile am Trimarium*, „Dialog Forum. Perspektiven aus der Mitte Europas” 20.03.2019, <https://forumdialog.eu/2019/03/20/deutsche-anteile-am-trimarium/> (10.12.2020).
- Breitkopf A., *Investitionen der Gasverteilnetzbetreiber in die Netzinfrastruktur in Deutschland in den Jahren 2009 bis 2019*, Statista 22.12.2020, <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/247613/umfrage/aufwendungen-der-netzbetreiber-fuer-wartung-und-instandhaltung-der-gasfernleitungen-in-deutschland/> (23.12.2020).
- Bundesregierung, *Nationale Minderheiten*, bundesregierung.de 12.08.2019, <https://www.bundesregierung.de/breg-de/bundesregierung/staatsministerin-fuer-kultur-und-medien/kultur/kunst-kulturfoerderung/foerderbereiche/unterstuetzung-minderheiten/nationale-minderheiten-317758> (24.12.2020).
- De Jong N., *Drei-Meere-Initiative hat viel vor*, Deutsche Verkehrs-Zeitung 1.11.2019, <https://www.dvz.de/rubriken/politik/infrastruktur/detail/news/drei-meere-initiative-hat-viel-vor.html> (28.11.2020).
- Doing Business, *Measuring Business Regulations*, <https://www.doingbusiness.org/en/data/exploreeconomies/malta> (24.11.2020).
- Gewinnung, Transport und Einspeisung. Wo kommt das in Deutschland verbrauchte Gas her?*, <https://www.sat1.de/ratgeber/wohnen-garten/strom-gas/wo-kommt-das-in-deutschland-verbrauchte-gas-her> (24.12.2020).
- Haselbach Ch., Romaniec R., Deutsche Welle 5.06.2019, *Berlin wertet Drei-Meere-Initiative auf*, <https://www.dw.com/de/berlin-wertet-drei-meere-initiative-auf/a-49063402> (25.11.2020).
- Hidden Champions: Viele Mittelständler sind Weltmarktführer in ihrer Nische*, „Markt und Mittelstand. Das Wachstumsmagazin” marzec 2019, <https://www.marktundmittelstand.de/zukunftsmaerkte/hidden-champions-hunderte-mittelstaendler-sindweltmarktfuehrer-1281751/> (23.06.2020).
- Kohl H., *Aus Sorge um Europa. Ein Appell*, München 2014.
- Kords M., Statista 18.12.2020, *Länge der Autobahnen in Deutschland von 1995 bis 2019*, <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/2972/umfrage/entwicklung-der-gesamtlaeenge-des-autobahnnetzes/> (23.12.2020).
- Kozieł H., *Region, który ma przyszłość*, rp.pl 20.12.2019, <https://www.rp.pl/Gospodarka/312209885-Region-ktory-ma-przyszlosc.html> (27.11.2020).
- Kwiatkowska-Drożdż A., *Mocarstwo pragmatyczne*, „Nowa Europa” 1 (12) 2012.
- Maas H., *„Bukarest, Berlin, Brüssel - gemeinsam für ein souveränes, starkes Europa”*, Rede des Bundesministers des Auswärtigen Heiko Maas, bei der rumänischen Botschafterkonferenz am 27. August 2018 in Bukarest, der Bulletin Bundesregierung Nr. 85-2 vom 28. August 2018, <https://www.bundesregierung.de/resource/blob/975954/1527080/5172db473f5c585cc3497c2c97663941/85-2-bmaa-rumaenische-botschafterkonferenz-data.pdf?download=1> (07.12.2020).

- Merkel A., *Regierungserklärung von Bundeskanzlerin Dr. Angela Merkel zum Europäischen Rat am 17./18.*, „Bulletin der Bundesregierung“, 2015.
- Nowak J., Wieteska M. (red.), *W kierunku budowy bliższych powiązań Trójmorze jako obszar gospodarczy*, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa 2020.
- Plenarprotokoll 17/194, Deutscher Bundestag, Stenografischer Bericht, 194. Sitzung, Berlin den 26.09.2012.
- Rau K., *Das sind Deutschlands geheime Weltmarktführer*, „WirtschaftsWoche“ 25.01.2018, <https://www.wiwo.de/unternehmen/mittelstand/hannovermesse/hidden-champions-das-sind-deutschlands-heimweltmarktfuehrer/20883700.html> (23.06.2020).
- Rudnicka J., *Bevölkerung in Deutschland - Statistiken*, Statista 04.12.2020, <https://de.statista.com/themen/27/bevoelkerung/> (23.12.2020).
- Rudnicka J., *Religion in Deutschland und weltweit - Statistiken*, Statista 4.12.2020, <https://de.statista.com/themen/125/religion/> (24.12.2020).
- Rudnicka J., Statista 15.10.2020, *Bruttoinlandsprodukt (BIP) in Deutschland von 1970 bis 2019*, <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/14397/umfrage/deutschland-bruttoinlandsprodukt-bip/> (23.12.2020).
- Sichere Energie für Europa*, <https://www.wingas.com/rohstoff-erdgas/woher-bezieht-europa-erdgas.html> (24.12.2020).
- Silver C., *The Top 20 Economies in the World*, 18.03.2020, <https://www.investopedia.com/insights/worlds-top-economies/> (24.12.2020).
- SpotData, *Perspektywy dla inwestycji infrastrukturalnych w Trójmorzu. Raport specjalny*, <https://spotdata.pl/research/download/73> (13.12.2020).
- Statista, *Anzahl der Ausländer aus Polen in Deutschland von 2009 bis 2019*, <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/530499/umfrage/auslaender-aus-polen-in-deutschland/> (04.01.2021).
- Statista, *Rangfolge der wichtigsten Handelspartner Deutschlands nach Wert der Exporte im Jahr 2019*, <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/2876/umfrage/rangfolge-der-wichtigsten-handelspartner-deutschlands-nach-wert-der-exporte/> (23.12.2020).
- Statistisches Bundesamt, *Statistisches Jahrbuch 2019. Deutschland und Internationales*, październik 2019. <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/151631/umfrage/deutsche-exporte-und-importe/> (23.12.2020).
- U.S. Mission Poland, *Przemówienie prezydenta Donalda J. Trumpa przy Pomniku Powstania Warszawskiego na Placu Krasińskich*, 6.07.2017, https://pl.usembassy.gov/pl/przemowienie_potus/ (25.11.2020).
- U.S. News & World Report LP, *Best Countries 2020 Global rankings, international news and data insights*, 2020, <https://www.usnews.com/news/best-countries/overall-rankings> (28.12.2020).
- Von Becker N., *Deutscher Außenhandel mit Polen gewinnt weiter an Bedeutung Germany*, Trade & Invest 26.06.2020, <https://www.gtai.de/gtai-de/trade/wirtschaftsumfeld/bericht-wirtschaftsumfeld/polen/deutscher-aussenhandel-mit-polen-gewinnt-weiter-an-bedeutung-264496#> (28.11.2020).

Collegium Interethnicum (CI)

Strona www: interethnicum.pl

E-mail: collegium@interethnicum.pl

Koncentrujemy się na działalności badawczej, edukacyjnej, eksperckiej i pomocowej. Jako think&do tank łączymy pasję naukową z praktyką w imię "rzeczy wspólnych", rozwijania kapitału społecznego Polaków (w kraju i zagranicą), promocji i rozwoju polskiego dziedzictwa kulturowego i naukowego, a także na rzecz oddolnego wzmocnienia reputacji Polski oraz świadomości znaczenia Europy Środkowej i Wschodniej.

Projekt ekspercki **3 Seas Initiative Insight** rozwijamy od początku 2020 roku. **Alert 1** to pierwsza publikacja w serii analiz. Równolegle publikujemy serię **BAROMETER**, w której ukazują się monografie eksperckie. Pierwsza z nich, autorstwa dra hab. Piotra Bajdy, prof. UKSW, nosi tytuł „**Inicjatywa Trójmorza 2016-2020 in statu nascendi**”.

Wersja elektroniczna jest udostępniona do pobrania na stronie CI w języku polskim i angielskim.

Odwiedź nas także na Tt: [@InsightSeas](https://www.instagram.com/InsightSeas)

Monika Maria Brzezińska

dr nauk o polityce i administracji, adiunkt w Katedrze Stosunków Międzynarodowych i Studiów Europejskich Instytutu Nauk o Polityce i Administracji UKSW.

2004-2015 - koordynator Instytutu Politologii UKSW Polsko-Niemieckiej Akademii Letniej w Berlinie

X-XII 2020 - ekspert Agencji Wykonawczej ds. Badań Naukowych przy Komisji Europejskiej w ramach programu Horyzont 2020.

od 2019 do chwili obecnej - Prezes Zarządu Collegium Interethnicum.

Studiowała i odbyła staże badawcze m.in.: w Berlinie (Freie Universität Berlin), Eichstätt (Katholische Universität Eichstätt-Ingolstadt) oraz dwukrotnie w Moguncji (Johannes Gutenberg Universität in Mainz).

W pracy badawczej zajmuje się przywództwem politycznym w tym rolę i pozycją RFN w stosunkach międzynarodowych, kształtowaniem się tożsamości Niemiec i Niemców od momentu Zjednoczeniu po dzień dzisiejszy a także narracją polityczną oraz decydowaniem politycznym.

Autorka lub współautorka m.in.: M. M. Brzezińska „Helmut Kohl. Przywódca polityczny” (2020), M. M. Brzezińska, P. Burgoński, M. Gierycz "Analiza dyskursu politycznego. Teoria, zastosowanie, granice naukowości" (2018), M. Olewińska, "Federalizm w Unii Europejskiej i w Niemczech. Modele i powiązania" (2007) oraz licznych artykułów naukowych i popularnonaukowych.

The graphic features a white horizontal bar with a blue gradient on the right side. On the left, the word 'SEAS' is written in a bold, blue, sans-serif font. To its right, the words 'INITIATIVE' and 'INSIGHT' are stacked vertically in a smaller, blue, sans-serif font. Further to the right, the word 'ALERT' is written in a white, sans-serif font against the blue background of the bar.

SEAS
INITIATIVE
INSIGHT ALERT